

VII.4- ELS MEUS ANYS DE VIDA ACADÈMICA.

Miquel Masot Miquel

La vida, diuen, dona tristeses, però també sorpreses i alegries. I, certament, l'any 1988 me va donar aquestes dues sensacions –sorpresa i alegria– de forma molt intensa quan me varen dir que se m'havia designat membre fundador de l'Acadèmia de Jurisprudència i Legislació de les Illes Balears.

La satisfacció que me va suposar aquesta distinció no era per ambició personal, que crec que és un dels pocs pecats que no tinc, sinó per l'absoluta coincidència entre les meves activitats i les finalitats de l'Acadèmia. A més de l'advocacia jo me dedicava, en aquella ja llunyana època, a l'ensenyament i a la investigació del Dret, havia realitzat la tesi doctoral sobre una institució del nostre Dret civil propi –la donació universal de béns presents i futurs– i havia publicat altres treballs, entre ells els comentaris dels preceptes de la Compilació relatius al règim econòmic matrimonial, principis successoris, donacions universals, quarta falcídia i –l'avui extinta– llei hac edictali, que varen formar part de la importat obra “Comentarios al Código civil y Compilaciones forales” que va publicar Edersa; en aquestes circumstàncies ser acollit dins una entitat que tenia com a finalitats el foment de la cultura jurídica, l'estudi i la investigació del Dret i la col·laboració en la reforma de la legislació suposava una satisfacció extraordinària.

Jo sempre he cregut en el principi de la reciprocitat de les prestacions, o com deien els romans *ubi emolumentum ibi onus*, aquí on hi ha un benefici hi ha d'haver també una càrrega. I, per això, el que vaig pensar, al conèixer el nomenament, no va ser –seguint la màxima kenedyana– el que l'Acadèmia podia fer per mi, sinó lo que jo podria fer per a l'Acadèmia. I, d'acord amb aquesta idea, me vaig posar immediatament a la disposició del aleshores President de l'Acadèmia, el recordat i insigne jurista senyor Miquel Coll Carreras.

Però la seva decisió no va deixar de causar-me sorpresa, ja que el seu encàrrec va ser incorporar-me a la Junta de Govern amb el càrrec de Censor, decisió que a mi la veritat no me va agradar gens, ja que sempre he tingut una mentalitat molt liberal, i, a més, creia que totes les censures havien estat abolides amb la implantació de la Constitució de 1978. La lectura dels estatuts de la nostra Acadèmia, continguts en l'escriptura fundacional –el 25é aniversari de la qual avui celebrem– encara me va produir més preocupació, ja que l'article 30 deia “corresponderá al censor velar por la observancia de los estatutos y de los acuerdos corporativos, informar los discursos de ingreso de los Académicos de número, las contestaciones de los mismos, así como sobre cualquier otro trabajo que se vaya a publicar; de igual forma recordará a los Académicos el cumplimiento puntual de las comisiones y de las ponencias que tengan encomendadas”. La conclusió era que el càrrec de censor era una espècie de ca de bou, que havia de posar ordre dintre de la entitat a fi que cap membre de la mateixa s'apartés del recte camí.

A Déu gràcies una cosa va ser el que deien els estatuts i una altre la realitat. El President de l'Acadèmia, el senyor Miquel Coll com he dit abans, va estar absolutament d'acord en que la meva feina quedés limitada al informe dels discursos d'ingrés dels nous membres, ja que no tenia sentit censurar els discursos de contestació, sempre a càrrec d'Acadèmics i, per tant, de persones amb formació jurídica més que acreditada; com tampoc tenia sentit censurar les publicacions que pogués fer l'Acadèmia, ja que era obligat el total respecte a les afirmacions que es feien en els discursos i treballs de les persones que ocupaven la tribuna de l'Acadèmia. Per a tranquil·litat de tots he de dir que, si be en els actuals estatuts de l'Acadèmia, aprovats en sessió acadèmica de 8 de març de 2010, es manté la figura del censor dins la Junta de Govern, ja que la tradició acadèmica així ho exigeix i de fet totes les Acadèmies el tenen, ja ens diuen, a l'article 29, que “correspondrà al censor informar els discursos d'ingrés dels nous Acadèmics de Número, així com les atribucions que li siguin especialment conferides per la Junta de Govern”, quedant, per tant, eliminades totes aquelles competències *non sanctas* de les que parlaven els vells estatuts fundacionals.

La meva experiència de censor va ser molt positiva, ja que la censura dels discursos d'ingrés va quedar limitada a unes converses molt agradables amb els nous Acadèmics sobre les obres per ells presentades, en les que no deixava de exposar el meu punt de vista, ja que me les havia llegit amb deteniment; després de la xerrada venia el corresponent lliurament de la obligada carta al President de l'Acadèmia dient que el discurs era perfectament admissible ja que *nihil obstat*.

Quan va venir després la llarga i fructífera etapa en la que Eduardo

Martínez-Piñero va ser President de l'Acadèmia, que va anar de gener de 2000 a desembre de 2008, vaig tenir també la satisfacció de col·laborar amb ell formant part de la Junta de Govern, en aquesta ocasió com a Vicepresident. Particularment vaig tenir cura dels Premis Luis Pascual González, destinats a guardonar les millors aportacions en matèria de Dret civil de les Illes Balears. Aquests premis varen ser una idea personal del propi President, per la qual l'Acadèmia, i en la realitat tots els operadors jurídics, li esteim en deute; ja van per la onzena edició i han fet possible que importants obres d'investigació s'hagin incorporat a la nostra doctrina civilística. Ha estat per a mi una vertadera satisfacció haver format sempre part del Jurat de aquests premis des de la seva creació.

El fet de haver estat Vicepresident no me donava cap especial *vis atractiva* cap a la Presidència, ja que no suposava de cap manera la canònica figura del “coadjutor con derecho de sucesión”, que existia abans a algunes parròquies, i que suposava el nomenament d'un sacerdot que ajudés al rector per a després succeir-lo com a cap de la parròquia. D'altre banda tampoc se m'havia passat pel cap aspirar a la presidència. Però una sèrie de circumstàncies ho varen propiciar. Quan finalitzaven els vuit anys de presidència –el màxim possible segons els estatuts– de Eduardo Martínez-Piñero, alguns amics de l'Acadèmia me demanaren insistentment que me presentés al càrrec a les properes eleccions, que s'havien de celebrar al desembre de 2008. Estava també la meva indubtable estimació a l'Acadèmia, de la qual abans he parlat i considero que he demostrat sempre amb les meves actuacions. I també hi concorrien circumstàncies personals. Jo m'havia ja jubilat de la meva feina de Magistrat del Tribunal Superior de Justícia i podia per tant dedicar a l'Acadèmia el temps que fos necessari, ja que no estava dins els meus plans dedicar-me novament ni a l'Abogacia ni tampoc a l'ensenyament, que són oficis massa durs per a una persona ja major com era jo. A més, no podia oblidar que, quan me vaig jubilar, la meva estimada esposa me va dir que un home jubilat, a partir de les nou del matí, fa molta nosa a casa seva. I, certament, ha estat una bona idea anar cada matí al estudi –ara ja no es despatx, perquè no despatxo amb ningú– des de on puc estudiar amb tranquil·litat els tan interessants temes jurídics que la realitat del nostre dies ens presenta, i, en especial, els que per a mi tenen més motivació, que són els referits a les institucions del nostre Dret civil; a més de tenir cura de l'Acadèmia que, en uns temps una mica complicats com són els d'avui en dia, suposen mes feina i més dedicació de la que es podria suposar.

D'aquesta manera vaig ser elegit President de la Acadèmia i vaig començar la meva actuació al gener de 2008, formant part d'una junta de govern en la que estaven els senyors Bartomeu Sitjar com a Vicepresident,

Tomás Mir de la Fuente com a Secretari, Antoni Monserrat com a Censor, Bernat Cardona com a Tresorer i Pere Antoni Aguiló com a Vicesecretari, a tots els quals agraeixo el seu consell i la seva col·laboració, així com a la Senyora Maria Pilar Ferrer Vanrell i al senyor Jaume Ferrer Pons que s'han incorporat a la Junta de Govern al desembre del passat any.

Una idea que tenia al començar la meva tasca de President era la de “vendre” l'Acadèmia. Comprenc la seva alarma –ja que, si més no, tots estem escarmentats– però m'explicaré: Recordant les coses que any darrera any havíem fet, examinant els nou Bolletins de l'Acadèmia que ja dúiem publicats, s'imposava un més ample coneixement de la entitat i de les seves actuacions, ja que n'era de la major evidència la seva importància. Vaig pensar que podria resultar d'interès aprofitar l'existència de la revista *Missèr del Col·legi d'Advocats* per donar ressò de les activitats acadèmiques. Així, en el número de gener de 2009 vaig publicar un article titulat “L'Acadèmia de Jurisprudència i Legislació de les Illes Balears”, en el que contava la història i les aportacions de l'Acadèmia durant els 20 anys que havien transcorregut des de la seva creació. Malauradament aquest 20 anys ens havien portat també tristes notícies com varen ser la mort de set companys acadèmics, començant per la del fundador de l'Acadèmia, el senyor Miquel Coll Carreres, i seguint amb les del Magistrat Sr. Francesc Noguera Roig, els Registradors senyors Juan Vidal Perelló y Francisco Téllez Miguélez i els Advocats senyors Andreu Rullàn, Antoni Puerto y Joan Blascos. Tots ells es varen fer sobradament mereixedors de la gratitud de l'Acadèmia i les seves virtuts jurídiques i personals varen ser lloades a les corresponents sessions necrològiques.

I, seguint amb l'idea de fer conèixer les nostres activitats, vaig procurar donar major amplitud a la presència de la nostra Corporació a la revista *Missèr*, continuant amb els articles doctrinals a càrrec del membre de l'Acadèmia, però també amb puntuals cròniques del actes realitzats. La major extensió d'aquestes col·laboracions va determinar el canvi de nom de la secció, que de “El recó de l'Acadèmia” va passar a ser “Les pàgines de l'Acadèmia”. Aquesta idea de proporcionar coneixement de les nostres activitats ha culminat recentment en la creació d'una pàgina web, dedicada a l'Acadèmia, en la qual hem tingut el suport de la Conselleria de Presidència.

Resulta certament impossible fe referència a tot quant al llarg d'aquest quatre anys i mesos en que vinc estant al front de l'Acadèmia s'ha realitzat, però permeteu-me que faci una petita referència a dos actes concrets.

El dia 2 d'octubre de 2009 va tenir lloc a la sala d'actes del Consell Insular de Menorca, plena de públic i amb l'assistència de totes les autoritats de la Illa –i d'altres vingudes des de Mallorca– l'acte solemne d'ingrés a la

Corporació, com Acadèmic de Número –cobrint la vacant del primer President de l'Acadèmia, el menorquí senyor Miquel Coll Carreras– del destacat jurista, també de Menorca, a més de filòleg i novel·lista, senyor Josep Maria Quintana. El seu ingrés a l'Acadèmia el recordaré sempre per dos motius.

El primer motiu fa referència a la qüestió de la contestació al discurs d'ingrés. És sabut que les tradicions, i els estatuts, exigeixen que, després de la lectura del discurs, contesti, en nom de l'Acadèmia, un Acadèmic de número, que designa lliurament el President de la Corporació. En aquest cas el títol del discurs d'ingrés era el següent: “Llengua i dret a la Comunitat Autònoma de les Illes Balears. Una opció per la llengua pròpia”. I podeu pensar, sense ser mal pensats, que donat el fet de estar al davant d'una matèria jurídica nova –el Dret lingüístic–, i donades també les opinions enfrontades que, malauradament, a vegades acompanyen el tema de la llengua, no era fàcil elegir el company que volgués acceptar l'encàrrec de la contestació. Fins que un nom se me va imposar amb força: Fèlix Pons Irazazabal. Vaig visitar Felix en el seu despatx del carrer Joan de Cremona, li vaig exposar el motiu de la meva visita i li vaig entregar el discurs de Josep Maria Quintana. Fèlix va acceptar l'encàrrec amb molt de gust, no just per la seva bona amistat amb el nou Acadèmic, sinó també perquè, per a un esperit jurídicament inquiet com el seu, no deixava de ser una engrescadora experiència entrar dins nous temes jurídics com són, en definitiva, els del Dret lingüístic. Va anar passant el temps i, malauradament, quan ja havíem fixada la data de la cerimònia d'ingrés, vaig rebre la trucada del amic Fèlix, que me dona notícia de la greu malaltia que l'afectava i, conseqüentment, de la seva impossibilitat de participar en l'acte acadèmic. Així va ser com jo vaig rebre la notícia de la greu indisposició d'aquell company d'Acadèmia, gran jurista, gran persona i gran polític, a més de gran amic, que va ser Fèlix Pons Irazazabal.

Però, a la vora d'aquest record inevitablement trist, hi ha el record agradable del que va suposar la cerimònia d'ingrés a l'Acadèmia de Josep Maria Quintana. I és que l'Acadèmia va demostrar que n'és una Corporació de totes les Illes Balears i no va dubtar un moment en celebrar aquest acte a Maó, a on ens varem desplaçar quasi tots els membres de l'Acadèmia, participant en una cerimònia lluidíssima, celebrada a la sala d'actes del Consell Insular de Menorca, plena d'un selecte públic que va recolzar a l'insigne menorquí que passava a formar part de la nostra Corporació. Tanmateix, la referència a aquest acte no seria completa sinó fes constar, a més, l'agraïment al Acadèmic senyor Pere Antoni Aguiló, que va haver de preparar en poquíssim temps el discurs de contestació que el recordat Fèlix no va poder redactar, i l'agraïment també al nou Acadèmic per totes les atencions que va tenir amb els membres de l'Acadèmia durant la nostra

estada a Menorca, atencions que la varen convertir en un cap de setmana inoblidable.

No puc deixar de tractar també, encara que sigui breument, d'una sessió acadèmica de molt grata memòria, com va ser la que varem celebrar el dia 19 d'abril del any 2011, dia en que es varen acomplir 50 anys de la llei de 19 d'abril de 1961, que va aprovar la Compilació del Dret civil especial de Balears. No hem d'oblidar, en aquest punt, que una de las finalitats de la nostra Acadèmia és l'estudi i investigació del Dret, en especial del Dret propi de la nostra Comunitat. Era lògic, per tant, que en el si de l'Acadèmia es pensés en la necessitat de donar al cinquantenari de la Compilació de 1961 la deguda divulgació, ja que, a pesar dels seus defectes –entre ells el raquitisme i les clamoroses mancances– va suposar la seguretat jurídica que dona sempre el Dret compilat. I va ser general la consideració que la millor manera de fer la commemoració seria mitjançant l'edició d'un llibre centrat en la Compilació, en una visió ample comprensiva del seu passat, present i futur. Però com no es podia per menys que reconèixer que a l'Acadèmia no teníem suficients mitjans personals i materials per a portar endavant la tasca, varem acudir a una col·laboració amb la Facultat de Dret, a través de la catedràtica, i avui Acadèmica, senyora Maria Pilar Ferrer, i amb l'Institut d'Estudis Autònoms, dirigit aleshores pel senyor Lluís Segura, i va ser així com va néixer el llibre “El Dret viscut. 50 anys de la Compilació del Dret civil de les Illes Balears (1961-2011)”, en el que destacats especialistes del nostre Dret estudien els antecedents històrics de la Compilació, el seu caràcter innovador, l'aplicació de la Compilació a Mallorca, a Menorca i a Eivissa i Formentera, la relació de la Compilació amb l'Estatut d'Autonomia i les seves perspectives de futur, les modificacions de la Compilació des de 1961, la seva interpretació i integració per part de la Sala Civil i Penal del Tribunal Superior de Justícia, que, en aquesta matèria, és el nostre Tribunal de Cassació, una especial referència a les lleis civils sectorials que queden fora de la Compilació, com són les de parelles estables i voluntats anticipades, un estudi sobre el futur del nostre Dret successori a Europa i una relació de materials per el estudi del Dret civil de les Illes Balears.

Aquest llibre va ser presentat en un acte solemne que va tenir lloc el mateix dia en que es va aprovar la Compilació –19 d'abril– 50 anys després, en el que varen pronunciar parlaments el degà del Il·lustre Col·legi d'Advocats senyor Joan Font, el president del Tribunal Superior de Justícia senyor Antoni Terrasa, la consellera d'Innovació, Interior i Justícia senyora Pilar Costa, el President de l'Acadèmia senyor Miquel Masot, la catedràtica de Dret civil de la UIB senyora Maria Pilar Ferrer, el President de la Comissió Assessora de Dret civil senyor Miquel Coca i la Presidenta del Parlament senyora Aina Rado. Tots ells varen posar de relleu la importància

que va tenir en el seu moment l'aprovació de la Compilació, pel fet de ser l'inici d'un camí que ens ha de portar a un ordenament jurídic desenvolupat i adequat a la realitat social dels nostres dies.

En definitiva, el llibre commemoratiu dels 50 anys de la Compilació de 1961 serà un testimoni *ad perpetuam memoriam* acreditatiu que als operadors jurídics de les nostres Illes no les va passar per alt aquest aniversari, sinó que varen valorar degudament el que va suposar la vella Compilació de 1961 com a punt de partida cap a un ordenament jurídic més complet i realista.

És totalment impossible, i seria un abús de confiança per part meva, donar siquiera una relació dels discursos d'inauguració dels cursos acadèmics, discursos d'ingrés de nous Acadèmics i les corresponents contestacions, conferències i taules redones que s'han vingut celebrant durant aquest quatre anys i mesos que he tingut l'honor –i la considerable tasca– de presidir l'Acadèmia. Com tampoc hi ha temps de tractar dels importants informes de les Comissions Acadèmiques de Dret Públic i de Dret Privat sobre temes jurídics de gran importància per a les nostres Illes; ni dels Premis Luis Pascual González que, any darrera any, s'han vingut lliurant a obres destacades del nostre Dret civil, enriquint així la doctrina sorgida entorn de les institucions civils pròpies. La història de totes aquestes realitzacions es troba ben conservada en els Bolletins de l'Acadèmia i en les cròniques de la revista *Missèr*. En aquest sentit, ha resultat gratificant comprovar com, en la mesura de les nostres possibilitats, hem anat donant compliment a les finalitats de la nostra Acadèmia que, com deia al principi i com diuen els estatuts que la regeixen, són l'estudi i la investigació del Dret, en especial del Dret propi, el foment de la cultura jurídica i la col·laboració en la reforma de la legislació.

Però, certament, no es pot dir que a la vida tot son satisfaccions i alegries, sinó que sempre hi ha les crues realitats que ens recorden el pas efímer de les persones per aquest món. Línees abans m'he referit a la mort del company i amic Fèlix Pons Irazazabal. Malauradament ell no va ser l'únic membre de l'Acadèmia que ens va deixar durant aquests quatre anys i mesos que he vingut ocupant la presidència. El 6 de març de 2010 ens va deixar Raimundo Clar, prestigiós Notari, profund coneixedor del nostre Dret, i també, com Fèlix, persona bolcada en els demés, fins al punt que va deixar per uns anys la seva notaria per ajudar a realitzar la transició política i el naixement de la nostra Autonomia. Però és que, a aquesta llista de il·lustres juristes i encara millors persones, si va afegir l'any següent Rafel Gil Mendoza, al qual hem d'aplicar, sense cap dubte, els mateixos qualificatius. Va ser per a nosaltres un immens honor tenir-los a l'Acadèmia i la seva mort ha suposat una pèrdua irreparable.

I tan sols me queda una qüestió a tractar per a tancar la meva intervenció, que té molta importància. És la dels agraïments. Tota aquesta tasca científica i doctrinal que s'ha vingut realitzant al llarg de 25 anys no hagués estat possible de no contar amb la generosa intervenció i col·laboració de moltes persones i entitats. El primer agraïment ha de ser al Il·lustre Col·legi Advocats de les Illes Balears, en el si del qual va néixer l'Acadèmia, i en especial al senyor Bartomeu Sitjar, que n'era el Degà l'any 1988. Ell, juntament amb els senyors Miquel Coll i Gabriel Garcias, varen ser els grans impulsors de l'Acadèmia. Agraïment també als excel·lentíssims senyors Degans que han vingut després –senyors Llorenç Ros, Joan Font i, en la actualitat, Martín Aleñar–, que sempre han recolzat les activitats acadèmiques i en els qui hem trobat en tot moment una entusiasta col·laboració; agraïment molt sincer i molt efusiu al personal que ha fet i fa feina en el Col·legi d'Advocats, dels quals sempre hem rebut i rebem una ajuda que, de no existir, quasi feria impossible la nostra subsistència. Agraïment també als Advocats, i als membres dels altres operadors jurídics (Notaris, Jutges i Magistrats, Registradors, Secretaris judicials, Procuradors, Funcionaris, Professors, entre d'altres), i al públic en general, que han assistit als nostres actes acadèmics i, amb la seva presència, ens han estimulat per a fer-ne més i millors.

El capítol d'agraïments ha de seguir dirigint la nostra mirada cap a les institucions polítiques, que sempre, en totes les alternances que hi ha hagut en el govern de la nostra Comunitat, han estat conscients de la importància de la nostra tasca, donant-nos unes ajudes que, tot i la seva modèstia, per a nosaltres eren i són de gran importància, ja que són les úniques que tenim. Me refereixo al Parlament de les Illes Balears que, en virtut d'un conveni que existeix des de fa molts d'anys, ens ajuda en la dotació dels Premis Luis Pascual González i en la publicació dels Bolletins de l'Acadèmia; i va ser precisament molt reconfortant sentir dir fa uns dies en aquesta tribuna a la Molt Honorable Senyora Margalida Duran, Presidenta del Parlament, que aquestes modestes ajudes tindrien continuïtat. I me refereixo també a la Conselleria de Presidència del Govern Balear, i al seu Conseller Honorable senyor Antonio Gómez, amb la que tenim firmat el corresponent conveni per a coadjuvar a generar coneixements, en matèria jurídica, i transferir-los a la societat. Agraïment en aquest cas extensiu i personalitzat en la Direcció General de Relacions Institucionals i Acció Exterior i, en especial, a la Directora General Ilma Sra. Maria del Carme Lliteras Arañó, al Cap de Departament senyor Bartomeu Mora i als demés eficients funcionaris que allà hi treballen.

Queda la part més important dels agraïments, que va dirigida als membres de l'Acadèmia. Si la nostra Corporació té una presència activa

entre els operadors jurídics de la nostra Comunitat, si s'està treballant en molts de fronts jurídics i s'estan acomplint les finalitats pròpies de l'Acadèmia, és perquè hi ha un conjunt d'homes i dones que ens fan el regal de posar els seus comprovats i extens coneixements jurídics a la nostra disposició, robant hores, en moltes ocasions, al descans i al oci. D'altra banda, sempre he estat absolutament convençut que, per obvies raons d'edat i, en ocasions, d'estat de salut, no es pot demanar el mateix a tots els membres de l'Acadèmia. Per aquesta raó, des del primer moment en que vaig accedir a la Presidència, la meva actuació, quant a possibles col·laboracions del Acadèmics, va ser demanar-les tan sols als que bonament poguessin i volguessin fer-les. I si algú no podia realitzar-les, ja el seu personal prestigi i l'experiència acreditada per haver viscut molts d'anys en el món del Dret, eren motius més que suficient per agrair i estar orgullosos del fet de que formin part de la nostra Corporació. Per tot això, vull que les meves darreres paraules expressin una molt afectuosa abraçada a tots els companys de l'Acadèmia, ja que és cert que entre tots formam una gran família jurídica.

Moltes gràcies.